

УДК 81'373.45:355
DOI 10.31652/2521-1307-2025-41-02

Розвиток української військової термінології в умовах сучасної війни: джерела, механізми творення та виклики стандартизації

Дмитро Тробюк* <https://orcid.org/0000-0003-4814-5981>

Юрій Сокоринський <https://orcid.org/0000-0002-8907-9880>

Національна академія Служби безпеки України, м. Київ, Україна

*Автор-кореспондент, e-mail: dtiment@icloud.com

Надійшла до редакції: 01.10.2025 • Схвалено до друку: 01.12.2025

Анотація

Сучасна лінгвістика приділяє значну увагу дослідженню національної специфіки функціонування спеціалізованих термінологічних систем, серед яких військова термінологія посідає особливе місце як ключовий елемент професійної комунікації, історичної пам'яті та стратегічної культури. Пропоноване дослідження спрямоване на поглиблене вивчення мовних і перекладацьких механізмів формування й функціонування української військової термінології в умовах збройної агресії та євроатлантичної інтеграції. Основну увагу зосереджено на виявленні структурно-семантичних особливостей, джерел поповнення, шляхів уніфікації та проблем перекладу військових понять, що мають визначальне значення для забезпечення точності нормативних документів, оперативної взаємодії та міжнародної сумісності. Дослідження здійснено крізь призму корпусного аналізу, термінологічного моделювання та історико-діахронного підходу, що дозволяє простежити еволюцію лексики від козацької доби й періоду русифікації до етапу пострадянської українізації та впровадження стандартів НАТО. Особливу увагу приділено проблемам полісемії, інтенсивних англомовних запозичень, варіативності перекладу та когнітивно-культурних бар'єрів, які впливають на сприйняття і тлумачення термінів у професійному та публічному дискурсі. Проаналізовано відмінності між офіційними документами, міжвідомчими нормами та медійним ужитком, що призводять до семантичної фрагментації й ускладнюють міжвідомчу комунікацію. У статті запропоновано модель гармонізації військової термінології з міжнародними стандартами, яка охоплює створення міжвідомчої електронної термінологічної платформи з багатомовними відповідниками та маркуванням рівня нормативності, впровадження методичних рекомендацій для перекладачів, журналістів і офіцерів зі стратегічних комунікацій, а також регулярний корпусний моніторинг для відстеження і стандартизації нових термінів. Отримані результати дають змогу ідентифікувати чинники, що зумовлюють варіативність термінотворення, та запропонувати практичні механізми їх упорядкування, спрямовані на забезпечення однозначності, точності й ефективності використання військової термінології в офіційній, науковій та міжнародній комунікації.

Ключові слова: українська військова термінологія, стандартизація термінів, термінотворення, неологізми, уніфікація, військовий дискурс, НАТО, сектор безпеки та оборони

UDC 81'373.45:355
DOI 10.31652/2521-1307-2025-41-02

Development of Ukrainian Military Terminology in the Context of Modern Warfare: Sources, Mechanisms of Formation, and Standardization Challenges

Dmytro Trobiuk* <https://orcid.org/0000-0003-4814-5981>

Yurii Sokorynskyi <https://orcid.org/0000-0002-8907-9880>

National Academy of the Security Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine

*Corresponding author, e-mail: dtiment@icloud.com

Received: 01.10.2025 • Accepted: 01.12.2025

Abstract

Modern linguistics devotes considerable attention to the study of the national specificity of specialized terminological systems, among which military terminology occupies a special place as a key element of professional communication, historical memory, and strategic culture. The present study is aimed at an in-depth examination of the linguistic and translation mechanisms underlying the formation and functioning of Ukrainian military terminology in the context of armed aggression and Euro-Atlantic integration. The focus is placed on identifying structural and semantic features, sources of replenishment, pathways of unification, and translation challenges of military concepts that are critical for ensuring the accuracy of regulatory documents, operational interaction, and international interoperability. The research is conducted through the lens of corpus analysis, terminological modelling, and a historical-diachronic approach, which makes it possible to trace the evolution of the lexicon from the Cossack era and the period of Russification to the stage of post-Soviet Ukrainianization and the implementation of NATO standards. Special attention is given to the issues of polysemy, intensive borrowing from English, translation variability, and cognitive-cultural barriers that influence the perception and interpretation of terms in both professional and public discourse. Cases of discrepancies between official documents, inter-agency norms, and media usage are analyzed, revealing semantic fragmentation and complications in inter-agency communication. The article proposes a model for harmonizing military terminology with international standards, which includes the creation of an inter-agency electronic terminology platform with multilingual equivalents and normative-level marking, the development and implementation of methodological guidelines for translators, journalists, and strategic communications officers, as well as regular corpus monitoring for tracking and standardizing new terms. The findings make it possible to identify the factors causing variability in terminological processes and to propose practical mechanisms for their regulation, aimed at ensuring clarity, accuracy, and efficiency in the use of military terminology in official, scientific, and international communication.

Keywords: Ukrainian military terminology, term standardization, term formation, neologisms, unification, military discourse, NATO, security and defense sector

Постановка проблеми. Українське суспільство перебуває сьогодні в стані війни, унаслідок чого військова лексика потрапляє в усі сфери щоденного життя та мовлення людей різних вікових категорій. Вона дедалі ширше охоплює не лише професійний військовий дискурс, але й суспільно-побутовий та політичний. Інтенсифікація цих процесів породжує низку проблем у сфері українського термінознавства: від відсутності єдиних офіційних назв для нових видів озброєння до неточностей у медійному функціонуванні військових понять. Українські лінгвісти не завжди розрізняють поняття «воєнний» і «військовий», що іноді призводить до їхнього неправомірного ототожнення в публіцистиці та наукових текстах (Стаднік, 2016).

Військова термінологія – специфічний пласт національної мови, що відображає історичний досвід, технологічні інновації та соціально-політичні потреби суспільства. Сучасна воєнно-політична ситуація й висвітлення бойових дій у медіа активізували інтерес до військової лексики. Посилена увага до мови преси уможливила появу нової лексики та неологізмів – насамперед через активне використання англійських джерел (Боженець, 2023). Водночас розширення корпусу спеціальних термінів у публічному дискурсі породжує потенційні непорозуміння: нефахівці можуть інтерпретувати терміни некоректно або двозначно (Долинський, 2025).

Основні мовні проблеми військової термінології пов'язані з полісемією, запозиченнями, неологізмами, фразеологічними зворотами та нестандартним уживанням у медіа й сленгу, що, своєю чергою, впливає на якість міжвідомчої комунікації, оперативну взаємодію, точність нормативно-правових документів і перекладів, а також на сприйняття війни суспільством і міжнародними партнерами.

Отже, розвиток та уніфікація військової термінології потребують системних заходів: корпусного дослідження реальних уживань, створення міжвідомчих електронних глосаріїв із контекстними дефініціями, чітких методичних рекомендацій щодо використання іншомовних термінів, маркування неофіційної або жаргонної лексики в публічних комунікаціях, а також навчання журналістів і перекладачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні вітчизняні дослідження охоплюють широке коло тем – від джерел і механізмів поповнення військової лексики до типології неологізмів і дослідження військового соціолекту, проте бракує цілісного міжвідомчого опису системи термінів. У найновіших наукових працях (Боженець, 2023; Долинський, 2025) наголошено на активному впливі англійської мови та потребі адаптації термінів до національного мовного простору. С. Боженець систематизує шляхи поповнення термінології й історико-етимологічні джерела (Боженець, 2023). Роботи І. Козинця (Козинець, 2023), І. Лисичкіної та О. Лисичкіної (Лисичкіна, Лисичкіна, 2022), М. Хара (Хар, 2022) і Ю. Цигвінцевої (Цигвінцева, 2022) висвітлюють механізми формування й поширення військового жаргону через інтернет-ресурси й медіа, що сприяє швидкій популяризації певних форм поза відомчою нормою. Монографія І. Литовченко подає глибокий аналіз лексико-семантичних груп і слугує теоретичним підґрунтям для типологізації неологізмів (Литовченко, 2016). Водночас більшість авторів констатують відсутність цілісного підходу до аналізу військової термінології як системи, що функціонує в умовах війни. Актуальності набуває потреба міждисциплінарної співпраці мовознавців, перекладачів і фахівців оборонної сфери.

Мета статті – проаналізувати мовні особливості й виклики функціонування української військової термінології в умовах

сучасної війни, зосередивши увагу на її джерелах, механізмах творення, проблемах перекладу й уніфікації.

Для реалізації мети потрібно розв'язати такі **завдання:** окреслити понятійні межі «військовий» / «воєнний» у науковому й

Джерела дослідження. Методологія дослідження охоплює: корпусний аналіз – частотний і контекстуальний аналіз уживань для виявлення новотермів, варіантів передачі іноземних концептів та моделей уживання (колокації, контекстні маркери); термінологічний аналіз – установлення семантико-функційних меж термінів, типологізація термінотворчих моделей; історико-діахронний огляд – відстеження еволюції словникового складу (історичні шляхи запозичень і формування термінів); експертна інтерпретація – інтерпретації результатів із залученням відомчих/практичних прикладів (за можливості – консультації фахівців із питань оборони).

Виклад основного матеріалу дослідження. Воєнну термінологію витлумачують як упорядковану й структуровану сукупність термінів, стандартизованих і узгоджених на міжвідомчому рівні. Термін «військовий» – це слово, словосполучення або абревіатура, що позначає явища чи процеси у сфері діяльності збройних сил, і має однозначне семантичне значення та стилістичну нейтральність (Лукіянчук, 2017). Переклад військової термінології передбачає створення українських відповідників для іншомовних термінів (термінотворення) та нормотворчу роботу над наявними поняттями.

Військова термінологія належить до спеціальних підмов і є частиною професійного військового дискурсу. У загальному значенні «зона» військової термінології вміщує слова та сполучення на позначення військових понять, а також лексеми, які безпосередньо стосуються військових формувань і військової справи. Військова термінологія складається не лише з формально затверджених термінів, а й зі

публіцистичному мовленні, визначити основні джерела й механізми поповнення термінології, схарактеризувати труднощі в процесі перекладу англomовних концептів, визначити проблемні зони стандартизації й запропонувати практичні напрями уніфікації термінології.

стилістично маркованої лексики та фразеології, які використовуються переважно у військовому середовищі (Лукіянчук, 2017).

Вітчизняна військова термінологія формувалася під впливом внутрішніх (історико-культурних) і зовнішніх (політичних, технологічних) чинників (Долинський, 2025). На початкових етапах формування державности українська військова лексика переважно складалася з архаїчних слов'янських і тюркських запозичень та автентичних найменувань. У козацьку добу під час Визвольної війни XVII ст. запорізьке військо створило специфічну термінологію під сильним впливом польської, німецької мов та латини: з'явилися поняття «хорунжий» – офіцер козацького війська, який відповідав за прапор, «сотник» – командир підрозділу зі 100 козаків, «полковник» – найвища посадова особа козацького війська, «корогва» – прапор, «шабля» – холодна зброя тощо. Проте у XVIII–XIX ст. втрачена державність призвела до русифікації: більшість військових термінів запозичувалися з російської мови. У період Української революції (1917–1921) знову активізувалося творення українських назв на основі козацької традиції та європейських зразків (приклади: «армія», «старшина», «штаб», «кошовий»). За часів панування російської імперії відбувався запозичувальний вплив російської військової термінології. Радянська доба закріпила значний пласт російських кальок: багато старих термінів (наприклад, «артилерія», «батальйон», «командир»), які офіційно використовувалися, узяті з російської термінології. Українська військова лексика мала калькований характер, поставала за радянським зразком, а власне українськомовні еквіваленти вживалися обмежено.

Після проголошення незалежності розпочався активний процес відновлення і стандартизації української військової лексики: термінологію реформували, залучали міжнародний досвід й адаптували до стандартів НАТО. Зокрема, інтенсивно апробовували англословні лексеми та створювали національні неологізми (Табл.1). Цей етап вирізняється

активною українізацією та вноормуванням військових термінів (британське «brigade» – «бригада», американське «drone» – «дрон/БПЛА»). Визначальними чинниками тогочасного розвитку були історичні події, державні реформи, культурні традиції та міжнародна інтеграція (зокрема у структури НАТО) (Боженець, 2023).

Таблиця 1.

Варіанти перекладу деяких англословних військових термінів

Англійський термін	Українські відповідники
rules of engagement	правила застосування сили, правила ведення вогню
friendly fire	дружній вогонь
cyberwarfare	кібервійна
drone / UAV	дрон, безпілотний літальний апарат (БПЛА)
Bayraktar	«Байрактар» (назва турецького ударного БПЛА)
rocket systems	ракетні системи

Нинішній етап розвитку пов'язаний із посиленням державности та євроатлантичною інтеграцією. Сучасна українська військова термінологія демонструє бурхливу реакцію на технологічний прогрес та воєнні реалії. Початок російсько-української війни у 2014 році і повномасштабне вторгнення росії у 2022 році, постійний потік інформації з фронту призвели до появи низки нових понять, пов'язаних із технологіями та гібридною війною: «аеророзвідка», «кібербезпека», «волонтерські батальйони», «безпілотник», «територіальна оборона» тощо. Спостережено широке використання іншословних термінів, а також створення неологізмів різних словотвірних типів. Більшість нових термінів торкається озброєння, амуніції та технічного оснащення (Царьова, 2022). Англословні позначення техніки й методик поступово інтегруються в українську мову. Зокрема, у медіа та технічних текстах усталилися назви «дрон» (англ. drone) і «Байрактар» (тур. Bayraktar), а також аббревіатури й методики планування – «TLP» (Troop Leading Procedures – процедури керівництва підрозділом), «MDMP»

(Military Decision-Making Process – процес прийняття військового рішення) і «OPP» (Operational Planning Process – процес оперативного планування). Такі слова часто супроводжуються виникненням нових назв на кшталт «байрактарити», «жавелінити» (дії, що позначають влучання із ПТРК), а також оригінальних порівнянь («Шайтан-труба» – ЗРК «Бук»). Запровадження стандартів НАТО та використання англословних джерел сприяють уніфікації частини лексики. Терміни «кіборг» або «кібернетичний воїн» набули статусу неологізмів (на основі англ. *cyborg*), передусім у популярному вживанні (захисники Донецького аеропорту, атаки на кібернетичну інфраструктуру). Запозичення з англійської

інтенсивно відбуваються в спеціалізованих документах і медіа: «Rules of Engagement» традиційно передають як «Правила застосування сили» (або «правила ведення вогню»), а «friendly fire» – як «дружній (свійський) вогонь». Поняття «cyberwarfare» часто перекладають як «кібервійна», це фіксують мовні практики (англ. *cyber-* → «кібер-») (Чернишова, 2024).

Військова фахова мова характеризується лаконічністю й точністю: військові формування виконують завдання щодо обороноздатності держави, гарантування її безпеки, тому будь-яке хибне тлумачення термінів може негативно вплинути на якість та ефективність виконання операцій. Саме тому переклади й термінологічні рішення в офіційних документах, директивах, настановах і наказах мають бути однозначними, контекстуалізованими й узгодженими між відомствами. Зокрема, англomовний термін «CONOPS / concept of operations», який в українському військовому дискурсі часто передають як «задум операції (бою)», іноді невдало перекладають кальковано, як «операційний концепт», що є стилістично

неприйнятним і семантично нечітким варіантом, який не розкриває методологічної сутності поняття.

Основні компоненти військового дискурсу див. на Рис. 1.

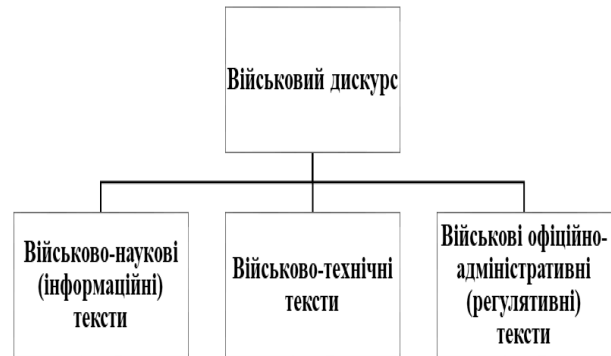

Рис. 1. Основні компоненти військового дискурсу

Сферу функціонування військової термінології визначають також позалінгвістичні чинники. Зокрема, соціально-політична ситуація (протистояння ворогові, оборонні стратегії), науково-технічний прогрес (нові види озброєнь і засобів зв'язку), суспільно-культурні явища (мобілізація громадян, роль медіа) тощо (Царьова, 2022). Саме воєнно-політичні обставини ХХІ ст. стимулюють лексикалізацію нових понять війни, а розвиток науки та технологій прямо пропорційний росту термінологічного запасу у військовій сфері (Чернишова, 2024).

В умовах воєнного стану адаптується частина військової лексики, історично запозиченої з англійської, німецької чи російської мов або сформованої під впливом попередніх конфліктів. Її нерідко дублюють народні або медійні неологізми, що створює конкуренцію між офіційними термінами і загальноновживаними назвами. Наприклад, «SR» (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance) у технічних документах зберігає свою багатокомпонентність як ISR, тоді як у медіа й розмовному мовленні його спрощують до

терміна «розвідка», утрачаючи розрізнення між збором даних (surveillance), розвідкою (intelligence) і рекогносцировкою (reconnaissance). Унаслідок цього зникає точність у визначенні функцій і можливостей систем.

Домінування англійської мови в сучасному військовому обігу зумовлює потребу у вивченні специфіки вживання її лексем: нерідко двозначність або багатозначність оригінальних термінів (наприклад, «command», «support», «engage» тощо) призводить до плутанини в термінологічних відповідниках (Kolisnyk, 2022).

Особливої уваги потребує вивчення та впровадження способів відтворення військової термінології в українській мові (Удовіченко, Денисенко, 2023). Накопичення знань вимагає пошуку адекватних відповідностей у різних мовах і забезпечення єдності розуміння.

Поповнення військової термінології відбувається декількома шляхами (Рис. 2):

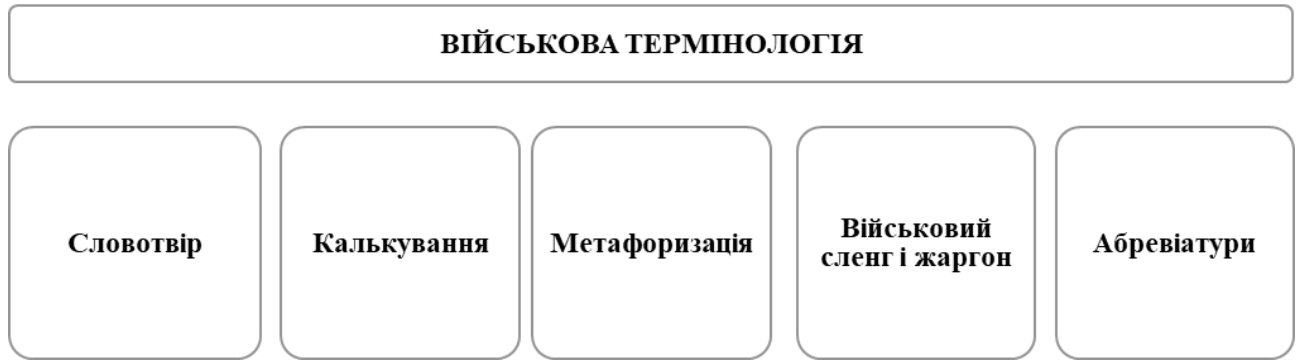

Рис. 2. Шляхи поповнення військової термінології

Військові терміни часто віддзеркалюють специфіку менталітету та культурної картини світу. Когнітивні й культурні бар'єри у сприйнятті термінів виявляються, наприклад, у відмінностях трактування психологічних явищ. Зокрема, поняття «посттравматичний стресовий розлад» (PTSD) може викликати різні асоціації в українськомовного й англomовного реципієнта: існують відмінності у культурному сприйнятті психологічних травм, а отже, термінологічний конструкт може мати різні конотації. Аналогічно, багато образних висловів військового жаргону (наприклад, «психологічна атака», «емоційна мобілізація») потребують словесної адаптації, бо їхній прямолінійний переклад може бути неточним чи незрозумілим в іншомовному контексті. Крім того, військова лексика поєднує терміни з різних сфер (психологічної, соціальної та ін.), що поглиблює проблему когнітивного сприйняття (Войтенко, Котовська, 2024). Наприклад, метафоричні назви різноманітних тактик або акроніми, запозичені зі сленгу, іноді сприймаються як звичайні слова, що ускладнює їхнє безпосереднє засвоєння. Отже, мовно-культурні відмінності в поєднанні з професійною спеціалізацією фахівців створюють додаткові бар'єри на шляху ефективної термінологічної комунікації.

Певні ускладнення виникають через синонімію у сфері військової термінології, яка поповнює і збагачує військову лексику (Стецюк, Мініч, 2024).

У військовій термінології сьогодні існує декілька прогалин, які суттєво ускладнюють комунікацію й стандартизацію. По-перше, бракує єдиних, регулярних нормативних джерел: довідники, що з'явилися після 2022 року, корисні, проте часто фрагментарні й оновлюються нерегулярно, тому різні відомства інколи називають тими самими словами різні речі. По-друге, багато нових понять досі не мають усталених українських еквівалентів або передаються кількома способами (наприклад, stronghold – «форпост»/«укріплення», counter-drone systems – «системи протидії БПЛА»/«системи боротьби з БПЛА», cyber warfare – «кібервійна»/«кібероперації»). Це породжує плутанину в документах і публічних повідомленнях. По-третє, є культурні й когнітивні бар'єри: абревіатури й жаргон (ПВО, РЕБ, тощо) нерідко стають зрозумілими лише у фаховому середовищі, а поза ним потребують пояснення. Зрештою, існують труднощі перекладу: чимало англomовних концептів (rules of engagement, intelligence fusion, air interdiction) не мають прямих відповідників, залежно від контексту їх можна перекладати по-різному (Нагач, Хоменко, 2023).

Перехід на стандарти НАТО складових сектору безпеки та оборони передбачає стандартизацію воєнно-наукової термінології, яка в Україні є вразливою сферою. Незважаючи на поодинокі видання (наприклад, «Словник військових термінів та скорочень» 2020 р. для ЗС

України), досі відсутні єдині загальнодоступні тлумачні словники, що охоплювали б широкий спектр потреб усіх відомств і служб. Як наслідок, виникають розбіжності між відомствами: одні й ті самі поняття часто мають різні українськомовні назви у МО України, Службі безпеки України чи інших складових сектору безпеки та оборони. Також зафіксовано відмінності у вживанні термінів між офіційними документами та перекладами (Kolisnyuk, 2022).

Результати дослідження. Дослідження виявило, що вирішення проблеми термінологічної невизначеності в Україні має ґрунтуватися на широкій гармонізації з міжнародними стандартами, зокрема з нормами НАТО, та на послідовній крос-мовній

інтерпретації ключових понять. Практичну реалізацію такої гармонізації забезпечить розроблення й впровадження електронної термінологічної платформи, яка б поєднувала індексацію термінів у корпусах воєнних текстів, багатомовні відповідники з маркуванням рівня нормативності (офіційний, рекомендований, поширений), приклади вживання у різних жанрах (нормативні акти, технічна документація, медіатексти) та історичні відомості про походження термінів. Наявність такого ресурсу дозволить оперативно виявляти варіативність передачі одиниць, оцінювати її допустимість і вчасно впроваджувати погоджені норми (Табл. 2).

Таблиця 2.

Приклади альтернативних варіантів українських еквівалентів деяких міжнародних військових термінів

Термін (англ.)	Еквівалент 1 (укр.)	Еквівалент 2 (укр.)	Примітка
irregular warfare	нерегулярні бойові дії	нетрадиційна війна	Різні переклади окреслюють неформальні тактики
peacekeeping forces	сили миротворення	сили підтримки миру	Уживані в контексті ООН та миротворчих місій
chain of command	ланцюг командування	система командування	Виникає плутанина через омонімію
electronic warfare	радіоелектронна боротьба	електронна боротьба	Неоднозначність терміна залежно від контексту

Варто розробити методичні вказівки для фахівців, які безпосередньо формують і транслюють військові терміни – офіцерів відділів комунікацій, перекладачів, військових журналістів. Методичні матеріали мають охоплювати правила розшифровки аббревіатур за першого вживання, критерії подання англomовного відповідника в дужках, маркування неофіційних і жаргонних форм. Такі заходи сприятимуть зниженню активності вживання кальок і надмірно емоційних варіантів, які мають властивість закріплюватися в публічній комунікації.

Стандартизація військової термінології потребує координації між лінгвістами, практиками з питань оборони та перекладачами. Практичним механізмом упровадження є створення робочих груп за участю представників відповідних відомств, науковців і практичних перекладачів для погодження термінологічних рішень та їх унесення до централізованої бази. Періодичний перегляд таких рішень має здійснюватися на підставі корпусних досліджень, що дозволить зіставляти нормативні форми з реальним вживанням й оперативно коригувати нормативи.

Результати дослідження можуть бути використані під час розроблення державної політики у сфері термінологічної стандартизації, у підготовці методичних рекомендацій для Збройних сил України та інших відомств, а також у програмах підвищення кваліфікації перекладачів і журналістів. Централізований онлайн-господар полегшить роботу аналітиків, сприятиме уніфікації офіційних перекладів і зменшить ризик семантичних непорозумінь у міжвідомчій і міжнародній комунікації.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Військова термінологія є динамічною системою, що перебуває під впливом військових реалій, науково-технічного прогресу та міжнародної інтеграції. Ця динаміка породжує кілька типових проблем: полісемія, інтенсивний потік запозичень, поява неологізмів та варіативність перекладацьких практик. Для мінімізації негативних наслідків пропонуємо:

- розробити єдиний перелік офіційних термінів із чіткими дефініціями, погодженими між відомствами за участю лінгвістів і практиків із питань оборони;

- створити онлайн-тлумачні словники та тематичні глосарії з варіантами передачі, контекстними прикладами і позначкою рівня нормативності;

- розробити методичні матеріали для журналістів і перекладачів та впровадити відповідні навчальні модулі в підготовку фахівців зі стратегічних комунікацій;

- проводити систематичні корпусні дослідження реальних текстів (нормативних документів, технічних описів, медіатекстів) для виявлення трендів й оцінки доцільності «легалізації» нових форм;

- спрямувати подальші дослідження на аналіз неологізмів, розробку типології термінологічних помилок у міжмовній комунікації та вдосконалення перекладацьких стратегій для військово-наукових жанрів.

Упорядкування військової термінології можливе лише за умови поєднання теоретичних досліджень і практичних інструментів (електронних баз, методичних указівок, освітніх програм). Послідовна міждисциплінарна робота сприятиме прозорості й однозначності у трактуванні термінів як у внутрішній, так і в міжнародній комунікації.

Література

- Боженець, С. В. (2023). Становлення та сучасний стан дослідження військової терміносистеми української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 34(73), №3, с. 8–19. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.3/02>
- Войтенко, М. В., Котовська, О. В. (2024). Лексичні особливості перекладу термінології у галузі військової психології. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 35(6), с. 94–102. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.6/16>
- Долинський, Є. (2025). Військова термінологія та її переклад як елемент підготовки майбутніх філологів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 83(2), с. 271–276. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-27-03-055>
- Козинець, І. (2023). Відображення війни у мові крізь призму неологізмів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, вип. 61, с. 135–140. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-2-22>
- Лисичкіна, І. О., Лисичкіна, О. О. (2022). Сучасна військова лексика в аспекті англо-українського перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, № 57, с. 190–193. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.57.44>
- Литовченко, І. (2016). *Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд): монографія / за ред. проф. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов*, 206 с.
- Лукіянчук, Ю. О. (2018). Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*, 66, с. 65–67.

- Нагач, М. В., Хоменко, М. М. (2023). Особливості перекладу військових термінів. *Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research»* (Orléans, France, 19–20 November 2023). Orléans: InterConf., pp. 596–606.
- Стаднік, І. О. (2016). Лінгвістична відповідність понять «воєнний» дискурс vs «військовий» дискурс. *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV (22 (99)), с. 63–66.
- Стецюк, В., Мініч, Л. (2024). Воєнна лексика в парадигмі лінгвістичних досліджень. *Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика*, 15, с. 307–314.
- Удовіченко, Г. М., Денисенко, М. В. (2023). Особливості відтворення військової термінології українською мовою. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*, 2 (27), 44–53. <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2023-27-2-44-53>
- Хар, М. Є. (2022). Воєнний дискурс: процеси неологізації. *Закарпатські філологічні студії*, вип. 24, т. 1, с. 160–166. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.31>
- Царьова, І. В. (2022). Російсько-українська війна (2014–2022): слова, які набули нових значень. У *The Russian-Ukrainian War (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects* Рига: Baltija Publishing, с. 804–811. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-99>
- Цигвинцева, Ю. О. (2022). Неофразеологізми в контексті російсько-української війни. *Культура слова*, № 96, с. 141–151. <https://doi.org/10.37919/0201-419X.2022.96.10>
- Чернишова, Т. О. (2024). Розвиток української військової лексики в період російсько-української війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 35(74), № 3(1), с. 31–37. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.1/06>
- Kolisnyk, M. (2022). Aspects of translating military texts from English into Ukrainian. *International scientific and practical conference “Multidisciplinary academic notes. Science research and practice”* (Madrid, Spain, 19–22 April 2022). Madrid, pp. 486–489.

References

- Bozhenets, S. V. (2023). Stanovlennia ta suchasnyi stan doslidzhennia viiskovoi terminosystemy ukrainskoi movy [Formation and current state of research of the Ukrainian military terminology system]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filohiia. Zhurnalistyka*, 34 (73), no. 3, 8–19. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.3/02> (in Ukrainian).
- Chernyshova, T. O. (2024). Rozvytok ukrainskoi viiskovoi leksyky v period rosiisko-ukrainskoi viiny [Development of Ukrainian military vocabulary during the Russian-Ukrainian war]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filohiia. Zhurnalistyka*, 35 (74), no. 3(1), 31–37. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.1/06> (in Ukrainian).
- Dolynskiy, Ye. (2025). Viiskova terminolohiia ta yii pereklad yak element pidhotovky maibutnikh filolohiv [Military terminology and its translation as an element of future philologists' training]. *Current issues in the humanities*, 83(2), 271–276. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-27-03-055> (in Ukrainian).
- Khar, M. E. (2022). Voiennyi dyskurs: protsesy neolohizatsii [Military discourse: processes of neologization]. *Transcarpathian Philological Studies*, vol. 24 (1), 160–166. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.31> (in Ukrainian).
- Kozynets, I. (2023). Vidobrazhennia viiny u movi kriz pryzmu neolohizmiv [Representation of war in the language through the prism of neologisms]. *Current issues in the humanities*, 61, 135–140. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-2-22> (in Ukrainian).
- Kolisnyk, M. (2022). Aspects of translating military texts from English into Ukrainian. *International scientific and practical conference “Multidisciplinary academic notes. Science research and practice”* (Madrid, Spain, 19–22 April 2022): *Proceedings*, pp. 486–489. Madrid. (in English).
- Lukiyanchuk, Yu. O. (2017). Sposoby klasyfikatsii viiskovykh terminiv [Ways of classification of military terms]. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Philological*, 66, 65–67. (in Ukrainian).
- Lysyckina, I. O., Lysyckina, O. O. (2022). Suchasna viiskova leksyka v aspekti anhlo-ukrainskoho perekladu. [Contemporary Military Vocabulary in Terms of English-Ukrainian Translation]. *Scientific Bulletin of the*

International Humanitarian University. Series: Philology, № 57, 190–193. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.57.44> (in Ukrainian).

- Lytovchenko, I. (2016). *Dynamichni protsesy u viiskovii leksytsi ukrainskoi movy (nazvy zbroi, amunitsii, sporud)* [Dynamic processes in the military vocabulary of the Ukrainian language (names of weapons, ammunition, structures)]: monograph / edited by Prof. Zh. V. Koloiz. Kryvyi Rih: Publ. R. A. Kozlov, 206 s. (in Ukrainian).
- Nahach, M. V., & Khomenko, M. M. (2023). Osoblyvosti perekladu viiskovykh terminiv [Peculiarities of translating military terms]. *Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference "Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research" (Orléans, France, 19–20 November 2023)*, pp. 596–606. Orléans: InterConf. (in Ukrainian).
- Stadnik, I. O. (2016). Linhivistychna vidpovidnist poniat "voiennyi" dyskurs vs "viiskovyi" dyskurs [Linguistic correspondence of the notions "war discourse" vs. "military discourse"]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV (22 (99)), 63–66. (in Ukrainian).
- Stetsiuk, V., & Minich, L. (2024). Voienna leksyka v paradyhmi linhivistychnykh doslidzhen [War vocabulary in the paradigm of linguistic studies]. *Slavistychni studii: linhivistyka, literaturoznavstvo, dydaktyka*, 15, 307–314. (in Ukrainian).
- Tsarova, I. V. (2022). Rosiisko-ukrainska viina (2014–2022): slova, yaki nabuly novykh znachen [The Russian-Ukrainian war (2014–2022): Words that have acquired new meanings]. *The Russian-Ukrainian War (2014–2022): Historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: kolektyvna monohrafiia*, Riga: Baltija Publishing, pp. 804–811. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-99> (in Ukrainian).
- Tsygvintseva, Yu. O. (2022). Neofrazeolohizmy v konteksti rosiisko-ukrainskoi viiny [Neophraseologisms in the context of the Russian-Ukrainian war]. *Kultura slova*, No. 96, pp. 141–151. <https://doi.org/10.37919/0201-419X.2022.96.10> (in Ukrainian).
- Udovichenko, H. M., & Denysenko, M. V. (2023). Osoblyvosti vidtvorennia viiskovoi terminolohii ukrainskoiu movoiu [Peculiarities of reproducing military terminology in Ukrainian]. *Intelekt. Osobystist. Tsyvilizatsiia*, 2 (27), 44–53. <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2023-27-2-44-53> (in Ukrainian).
- Voitenko, M. V., & Kotovska, O. V. (2024). Leksychni osoblyvosti perekladu terminolohii u haluzi viiskovoi psykholohii [Lexical features of translating terminology in the field of military psychology]. *Academic Notes of V. I. Vernadsky TNU. Series: Philology. Journalism*, 35 (6), 94–102. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.6/16> (in Ukrainian).

Автори

Дмитро Тробюк, заступник директора навчально-наукового тренінгового центру оперативно-бойової підготовки
e-mail: dtiment@icloud.com
<https://orcid.org/0000-0003-4814-5981>

Юрій Сокоринський, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри оперативно-тактичної підготовки
e-mail: annakulikova490@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8907-9880>

Authors

Dmytro Trobiuk, Deputy Director of the Educational and Scientific Training Center for Operational and Combat Training
e-mail: dtiment@icloud.com
<https://orcid.org/0000-0003-4814-5981>

Yurii Sokorynskyi, Doctor of Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Operational and Tactical Training
e-mail: usokorinskiy@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-8907-9880>

Конфлікт інтересів

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів

Conflict of Interests

The authors declare that they have no conflict of interest

Cognitive and Communicative-Pragmatic Aspects of Linguistics

UDK 81'42'23(410)

DOI 10.31652/2521-1307-2025-41-03

Discourse on Climate Change by the British Museum

Oleksandr Kapranov <https://orcid.org/0000-0002-9056-331>

NLA University College, Oslo, Norway

Recived: 07.08.2025 • Accepted: 30.10.2025

Abstract

Discourses on the issue of climate change are quite regularly produced by a variety of actors, for instance, representatives of cultural milieus inclusive of the museum sector. In particular, the British Museum, which is an archetypal cultural symbol associated with unparalleled collections of world-renowned art, is reported to be actively engaged in preserving its collections from the negative consequences of climate change. Given that the British Museum's discourse on climate change is not amply elucidated in the literature, this article presents a quantitative study whose **research aim** is to analyse the British Museum's discourse on this relatively under-represented issue. **Methodologically**, the study is anchored in the role of language in communicating the issue of climate change to the general public. Specifically, the study capitalises on the examination of frequently occurring lexica associated with climate change, which may provide a deep insight into how the British Museum communicates the issue of climate change to its visitors. With these considerations in mind, the study analyses climate change discourse by the British Museum for the presence of frequent words and keywords in context (KWIC) that are related to the issue of climate change in order to uncover possible patterns of their use. **The results of the analysis** reveal that the British Museum's discourse on climate change is characterised by a range of frequent words that pertain to research, art collections, climate change, sustainability, and sustainable practices. **Discussing** these findings, we can observe that lexical items that are prototypically associated with the issue of climate (for instance, CO2 emissions, rise in temperature, and global warming) are not found among the top ten frequently occurring words in the corpus. Instead, we can note that climate change discourse by the British Museum is structured by the frequently occurring self-mentions and self-references, such as *British*, *Museum*, *our* and *we*. This finding is rather novel, given that it is not reported by the prior studies that investigate climate change communication by the museum sector. It can be **concluded** that the British Museum's climate change discourse is in alignment with the analogous discourses by the British corporate and political actors, who regard the issue of climate change through the discursive lenses of self-mentions and self-references, research endeavours to mitigate the negative consequences of climate change, and sustainable practices to offset the climate crisis.

Keywords: a corpus-assisted study, discourse on climate change, frequently occurring lexica, the British Museum
